

POSTANOWIENIE

13 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczak

na posiedzeniu niejawnym 13 lipca 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z powództwa T. G. i M. G.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 13 grudnia 2021 r., I ACa 730/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. obciąża kosztami postępowania kasacyjnego pozwaną,
pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

(K.G.)

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującym od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to, że w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (przyczyn kasacyjnych).

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca Bank S.A. w W. powołała się na potrzebę wykładni art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. WE L 95, s. 29) w związku z art. 6 k.c. i art. 385² k.c. w aspekcie tego, czy sąd – dokonując oceny ukształtowania postanowienia umownego, w tym wypełnienia przez przedsiębiorcę ciążącego na nim obowiązku pouczenia konsumenta o skutkach prawnych i ekonomicznych umowy – powinien stosować standardy informacyjne obowiązujące w dacie zawarcia umowy, czy też możliwe jest odwołanie się do zdarzeń, które nastąpiły *ex post*, jak również, czy postanowienie, zgodnie z którym spłata rat kredytu wyrażonych w walucie obcej następuje w walucie krajowej, w wysokości ustalonej przez zastosowanie kursu tabelarycznego banku, może być uznane za postanowienie określające główne świadczenie stron umowy kredytu indeksowanego. Wskazała również na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej.

W świetle utrwalonego stanowiska, w celu uzasadnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących

rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) konieczne jest wykazanie, że określony przepis prawa lub zespół tych przepisów, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w judykaturze w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08 i z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07)

Bliższa analiza wniosku nie pozwalała uznać, by skarżąca wykazała powołaną przyczynę kasacyjną.

Problem standardu informacyjnego wymaganego od banku przy zawieraniu z konsumentem umowy kredytu, którego saldo jest powiązane z walutą obcą, został szeroko omówiony w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jak i w odwołującej się do dorobku Trybunału judykaturze Sądu Najwyższego. W szczególności, w wyroku z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, nawiązując do miarodajnego orzecznictwa unijnego wskazano, że prawidłowa informacja powinna przede wszystkim uświadamiać konsumentowi - wyraźnie i z należytą powagą - że ryzyko silnej deprecjacji złotego jest trudne do oszacowania w perspektywie długookresowej i nie powinno być lekceważone (pozostaje realne), czemu nie czyni zadość podawanie „uspokajających” informacji o historycznych wahaniach waluty indeksacji w okresie nieproporcjonalnym do przewidywanego czasu trwania umowy kredytu, które może wręcz usypiać czujność kredytobiorcy i wywoływać wrażenie o hipotetycznym jedynie charakterze zagrożeń związanych z ryzykiem walutowym. Istotne jest również zwrócenie uwagi na powagę tego zagrożenia w aspekcie możliwego rozmiaru deprecjacji waluty krajowej, a w szczególności podkreślenie, że może być ona gwałtowna i drastyczna (przekraczać nawet kilkadziesiąt procent), z uwzględnieniem sytuacji majątkowej konkretnego konsumenta, decydującej o tym, jaki stopień deprecjacji waluty indeksacji przekraczać będzie granice jego zdolności do spłacania kredytu. Konieczna informacja co do tego, że konsekwencje silnej deprecjacji mogą być trudne do udźwignięcia dla konsumenta, nie powinna ograniczać się do ogólnego stwierdzenia o jej wpływie na wysokość zadłużenia czy nawet rat, ale obrazować ów wpływ konkretnymi wyliczeniami. Konsument powinien być też uświadomiony, że deprecjacja taka może powodować utratę zdolności do

spląty kredytu, z czym wiąże się poważne ryzyko utraty nieruchomości - stanowiącej częstokroć miejsce zamieszkania konsumenta - obciążonej hipoteką zabezpieczającą spłatę kredytu. W sytuacji, w której w umowie zawarto postanowienia ograniczające ryzyko walutowe obciążające konsumenta, powinien on zostać także poinformowany o sposobie ich działania i zasadach korzystania z nich, np. o możliwości żądania przewalutowania kredytu i czynnościach, które są nieodzowne do skorzystania z tej opcji. W powołanym wyroku uznano również, że w świetle standardu wynikającego z prawa unijnego trudno uznać za wystarczające dane, których konieczność przekazania konsumentowi wynikała z rekomendacji „S” Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącej dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, do której odwoływała się skarżąca. Natomiast w późniejszym wyroku z dnia 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, sięgając również do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Sąd Najwyższy stwierdził, że ryzyko kursowe towarzyszące umowom pożyczki (kredytu) zawierany na bardzo długi czas jest na tyle poważne, że jeżeli ma nim być w całości obciążony pożyczkobiorca (kredytobiorca), to niezbędne jest przedstawienie mu nie tylko danych z okresu, kiedy nie miały miejsca zdarzenia powodujące istotne wahania kursu waluty, lecz także przedstawienie zagrożeń będących wynikiem zdarzeń nadzwyczajnych mogących spowodować 100 - 200% wzrost kursu.

Interpretacja prawa unijnego, w tym dyrektywy 93/13, dokonywana przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, ma charakter deklaracyjny i jest skuteczna *ex tunc*, tłumacząc, jak należy rozumieć relewantne postanowienia prawa Unii od chwili ich wejścia w życie. Wynikające z tej judykatury wymagania mają zatem zastosowanie także do umów podlegających pod dyrektywę nr 93/13 i zawartych w okresie poprzedzającym ich wydanie. Jedynie wyjątkowo Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej decyduje się na ograniczenie czasowych konsekwencji przyjmowanej przez siebie wykładni prawa (por. np. wyrok z dnia 8 kwietnia 1976 r., 43/75, *Gabrielle Defrenne przeciwko Societe Anonyme Belge de Navigation Aerienne Sabena*, ECR 1976, s. 455), jednakże sytuacja taka nie miała miejsca w odniesieniu do tych orzeczeń, w których odnoszono się do kwestii istotnych w sprawie zakończonej zaskarżonym wyrokiem (por. też wyrok Trybunału

Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 8 czerwca 2023 r., C-570/21, YYY, ECLI:EU:C:2023:456).

W odniesieniu do kwalifikacji klauzul przeliczeniowych jako determinujących główne świadczenia stron umowy kredytu powiązanego z walutą obcą, należało wskazać, że dominujący w dawniejszym orzecznictwie pogląd, według którego postanowienia przewidujące przeliczenie oddawanej do dyspozycji kwoty kredytu oraz spłacanych rat na inną walutę nie określają głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c., ukształtował się m.in. pod wpływem stanowiska wyrażonego w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, *Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt*, ECLI:EU:C:2014:282, w którym Trybunał uchylił się od oceny, czy będące częścią klauzuli indeksacyjnej postanowienie przewidujące spłatę rat w walucie krajowej, których wysokość była obliczana na podstawie kursu sprzedaży franka szwajcarskiego stosowanego przez bank w dniu poprzedzającym dzień wymagalności raty, określa główny przedmiot umowy, pozostawiając tę ocenę sądowi krajowemu. Analizując szeroko późniejsze orzecznictwo unijne Sąd Najwyższy uznał jednak, że pogląd ten wymaga rewizji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20). Zapatrywanie to zostało podzielone w późniejszej judykaturze, w której dominuje stanowisko, według którego klauzule kształtujące mechanizm indeksacji, w tym klauzule przeliczeniowe określające sposób ustalenia kursu, należą do określających główne świadczenia stron umowy kredytu powiązanego z walutą obcą (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2020 r., I CSK 556/18, z dnia 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i z dnia 20 maja 2022 r., II CSKP 403/22).

Wywody wniosku nie stwarzały podstawy do przyjęcia, aby w tym kontekście – z uwzględnieniem relewantnego orzecznictwa unijnego i judykatury Sądu Najwyższego – powołane we wniosku kwestie wymagały wykładni prawa w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Skarga kasacyjna nie była także oczywiście uzasadniona. Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. należy ujmować w sposób elastyczny, z uwzględnieniem potrzeby zapewnienia wszechstronnej ochrony sądowej. O jego braku – w

zestawieniu z powództwem o zasądzenie świadczenia – można zatem mówić tylko wtedy, gdy wytaczając powództwo o zasądzenie świadczenia powód może uzyskać to wszystko, do czego zmierza powództwo o ustalenie prawa lub stosunku prawnego, z uwzględnieniem charakteru prawnego wyroku uwzględniającego powództwo o ustalenie i jego procesowych skutków (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2022 r., II CSKP 87/22 i powołane tam orzecznictwo). Interes prawny może w szczególności polegać na dążeniu do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia o istnieniu lub nieistnieniu stosunku prawnego, z którego może wynikać wiele roszczeń, czego nie zapewnia wyrok uwzględniający powództwo o zasądzenie świadczenia (por. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2021 r., II CSK 9/21). Interesu takiego nie wyklucza również *per se* okoliczność, że umowa, która stanowi źródło spornego stosunku prawnego, została już wykonana. W tym stanie rzeczy nie można było uznać, aby zaskarżone orzeczenie było w sposób oczywisty i widoczny *prima vista* wadliwe, co zakłada przyczyna kasacyjna określona w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2013 r., III CSK 311/13, OSNC 2014, nr 7-8, poz. 83, z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, OSNC 2015, nr 7-8, poz. 91 i z dnia 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18).

Należało zatem odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 oraz art. 98 § 1 i 1¹, art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

(K.G.)

[ł.n]

